TEMA-CHEIE[1]
Art. 2
Sinuciderea

(Ultima actualizare: 31.08.2025)

Introducere

Persoanele private de libertate, precum și persoanele care efectuează serviciul militar obligatoriu, se află sub controlul exclusiv al autorităților statului; prin urmare, acestea au obligația de a le proteja, inclusiv împotriva autovătămării (*Keenan împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 91, și *Mosendz împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 92).

Se consideră că persoanele cu handicap mintal constituie un grup deosebit de vulnerabil, care necesită protecție împotriva autovătămării (*Renolde împotriva Franței*, 2008, pct. 84).

Prezentarea succintă a obligațiilor statului

Art. 2 sub aspect material:

Principala obligație a statelor în cauzele având ca obiect sinuciderea este:

- de a lua măsuri preventive de ordin practic pentru a proteja un individ față de propria persoană [*Renolde împotriva Franței*, 2008, pct. 81 și *Fernandes de Oliveira împotriva Portugaliei* (MC), 2018, pct. 103].

  Criteriu: Autoritățile au o obligație pozitivă în cazul în care știau sau ar fi trebuit să știe că exista un risc real și imediat ca persoana în cauză să atenteze la propria viață. În cauzele în care Curtea constată că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe de existența acestui risc, aceasta examinează dacă aceste autorități au făcut tot ce se putea aștepta în mod rezonabil din partea lor pentru a-l preveni. Astfel, Curtea stabilește, ținând seama de ansamblul circumstanțelor unei anumite cauze, dacă riscul în cauză era atât real, cât și imediat [*Fernandes de Oliveira împotriva Portugaliei* (MC), 2018, pct. 110].

În anumite circumstanțe, statul poate avea o obligație pozitivă distinctă, deși este legată de cea menționată anterior:

- de a institui un cadru de reglementare eficient [a se vedea *Fernandes de Oliveira împotriva Portugaliei* (MC), 2018, pct. 103, în contextul îngrijirilor psihiatrice].

Art. 2 sub aspect procedural:

- obligația de anchetare a deceselor care au loc în circumstanțe suspecte, cum ar fi sinuciderea în contextul privării de libertate și în cadrul armatei (*De Donder și De Clippel împotriva Belgiei*, 2011, pct. 85, și *Malik Babaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2017, pct. 79);

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

- obligația de a institui un sistem judiciar eficient atunci când sinuciderea are loc în contextul îngrijirilor psihiatrice (*Hiller împotriva Austriei*, 2016, pct. 48).

Exemple notabile

Obligația de a lua măsuri preventive de ordin practic pentru a proteja viața în cazul autovătămării, în special al sinuciderii, a apărut în mai multe contexte:

Sinuciderea în contextul privării de libertate:

- *Keenan împotriva Regatului Unit*, 2001 – prima cauză în care Curtea a examinat domeniul de aplicare al obligațiilor statului în contextul sinuciderii (pct. 90);
- *Renolde împotriva Franței*, 2008 – prima cauză în care Curtea a constatat încălcarea art. 2 sub aspect material în contextul privării de libertate (pct. 110);
- *Jeanty împotriva Belgiei*, 2020 – în care Curtea a considerat că art. 2 era aplicabil chiar dacă persoana în cauză supraviețuise tentativelor sale de suicid și nu suferise răni care să îi pună viața în pericol (pct. 58-63);
- *Lapșin împotriva Azerbaidjanului*, 2021 – în care Curtea, ținând seama de circumstanțele cauzei, în special de omisiunile și discrepanțele din cadrul anchetei, a respins susținerea Guvernului potrivit căreia reclamantul a încercat să se sinucidă în timp ce se afla în detenție (pct. 110-119; a se vedea și *Vardanian și Halafian împotriva Armeniei*, 2022, pct. 96).
- *Haugen împotriva Norvegiei*, 2024 – în care Curtea a constatat deficiențe grave în ceea ce privește evaluarea stării de sănătate a victimei directe (lipsa evaluării riscului de suicid, coordonarea insuficientă a îngrijirilor medicale acordate acesteia, în pofida faptului că fusese diagnosticată ca suferind de tulburări psihice și în pofida gândurilor sale suicidare repetate), precum și în ceea ce privește atenuarea riscului de sinucidere, în special după transferul acesteia de la un spital de psihiatrie într-o secție a unui penitenciar obișnuit, unde nu a mai beneficiat de îngrijire și supraveghere atentă și în care și-a luat viața doar două zile mai târziu (pct. 138-154);
- *Petrosian împotriva Armeniei*, 2025 – având în vedere incapacitatea statului pârât de a justifica în mod efectiv circumstanțele decesului fiului reclamantei (care suferea de tulburări psihice), în timp ce acesta se afla în detenție, nu a fost necesar să se examineze dacă autoritățile și-au îndeplinit sau nu obligația pozitivă de a proteja dreptul la viață al acestuia (pct. 159-60).

Sinuciderea în contextul efectuării serviciului militar:

- *Mustafa Tunç și Fecire Tunç împotriva Turciei* (MC), 2015 – Curtea a clarificat cerința privind independența anchetei (pct. 217-234);
- *Abdullah Yılmaz împotriva Turciei*, 2008 – Curtea a constatat că sinuciderea fiului reclamantului a fost cauzată de aplicarea de rele tratamente (pct. 60-76); a se vedea și *Varian împotriva Armeniei*, 2024, pct. 101-119; în contextul unor practici de „inițiere" a recruților prin supunerea la acte umilitoare, *Perevedențevi împotriva Rusiei*, 2014, pct. 99-100, *Filippovi împotriva Rusiei*, 2022, pct. 70-88, și în contextul hărțuirii, *Nana Muradian împotriva Armeniei*, 2022, pct. 132-139;
- *Beker împotriva Turciei*, 2009 – având în vedere gravele deficiențe ale anchetei și concluziile foarte puțin plauzibile la care au ajuns autoritățile de anchetă, Curtea a considerat că era neverosimil ca ruda reclamantului să se fi sinucis (pct. 51-54).

Sinuciderea în cadrul unor unități de psihiatrie:

- *Fernandes de Oliveira împotriva Portugaliei* (MC), 2018 – Curtea a clarificat conținutul obligațiilor pozitive ce revin statului în ceea ce privește îngrijirea pacienților cu tulburări psihice care prezintă un risc de sinucidere în timpul internării într-un spital (pct. 102-114);
- *Hiller împotriva Austriei*, 2016 – Curtea a acordat o importanță deosebită evoluțiilor din dreptul internațional în favoarea ideii de a le acorda persoanelor cu handicap mintal cel mai mare grad posibil de libertate personală, pentru a facilita integrarea acestora în societate (pct. 54).

Altele:

- *Mikail Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2009 – Curtea a examinat întinderea obligației statului într-o situație în care o persoană amenință că se va sinucide în fața agenților statului (pct. 115);
- *Edzgveradze împotriva Georgiei*, 2022 – Curtea a considerat că obligația de anchetare a fost declanșată întrucât o persoană s-a sinucis în ziua următoare interogării sale de către poliție în calitate de martor, într-o secție de poliție unde se presupune că a fost supusă unor agresiuni fizice și verbale (pct. 38).

Recapitularea principiilor generale

- Pentru o recapitulare a principiilor generale referitoare la sinucidere în contextul privării de libertate, a se vedea *S.F. împotriva Elveției*, 2020, pct. 73-78 (aspect material) și pct. 116-128 (aspect procedural);
- Pentru o recapitulare a principiilor generale în contextul sinuciderii în cadrul armatei, a se vedea *Malik Babaiev împotriva Azerbaidjanului*, 2017, pct. 64-68 și pct. 79-81, și *Mustafa Tunç și Fecire Tunç împotriva Turciei* (MC), 2015, pct. 169-182 (aspect procedural); a se vedea și *Boicenko împotriva Rusiei*, 2021, pct. 76-80 (aspect material) și pct. 81-84 (aspect procedural), și *Varian împotriva Armeniei*, 2024, pct. 87-95 (aspect material) și pct. 96-100 (aspect procedural);
- Pentru o recapitulare a principiilor generale referitoare la riscul de sinucidere în contextul îngrijirilor psihiatrice, a se vedea *Hiller împotriva Austriei*, 2016, pct. 47-49, și *Fernandes de Oliveira împotriva Portugaliei* (MC), 2018, pct. 104-115 (aspect material).

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Keenan împotriva Regatului Unit,* nr. 27229/95, CEDO 2001-III (sinucidere în detenție: neîncălcarea art. 2, încălcarea art. 3 și 13);
- *Mustafa Tunç și Fecire Tunç împotriva Turciei* (MC), nr. 24014/05, 14 aprilie 2015 [decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: neîncălcarea art. 2 (aspect procedural)];
- *Fernandes de Oliveira împotriva Portugaliei* (MC), nr. 78103/14, 31 ianuarie 2018 [sinuciderea unei persoane după ce a părăsit fără permisiune incinta spitalului de psihiatrie unde era internată: neîncălcarea art. 2 (aspect material), încălcarea art. 2 (aspect procedural)].

Alte cauze care intră sub incidența art. 2:

- *Younger împotriva Regatului Unit* (dec.), nr. 57420/00, CEDO 2003-I (sinuciderea unei persoane în timp ce era reținută de poliție: art. 2 și 13: inadmisibilă - în mod vădit nefondată);
- *Trubnikov împotriva Rusiei*, nr. 49790/99, 5 iulie 2005 [sinuciderea unei persoane într-o celulă de izolare: neîncălcarea art. 2 (aspect material), încălcarea art. 2 (aspect procedural), Rusia nu și-a îndeplinit obligația care îi revine în temeiul art. 38 § 1];
- *Ataman împotriva Turciei*, nr. 46252/99, 27 aprilie 2006 [decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural) și a art. 13, nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 8];
- *Taïs împotriva Franței*, nr. 39922/03, 1 iunie 2006 2006 [sinuciderea unei persoane în timp ce era reținută de poliție: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 3];
- *Kontrová împotriva Slovaciei*, nr. 7510/04, 31 mai 2007 (sinuciderea unui tată după ce și-a împușcat cei doi copii: încălcarea art. 2 și 13);
- *Renolde împotriva Franței*, nr. 5608/05, CEDO 2008 (extrase) (sinuciderea în detenție: încălcarea art. 2 și 3);
- *Abdullah Yılmaz împotriva Turciei*, nr. 21899/02, 17 iunie 2008 (sinuciderea unei persoane în timpul efectuării serviciului militar, ca urmare a unor abuzuri la care a fost supusă de către un superior: încălcarea art. 2);
- *Beker împotriva Turciei*, nr. 27866/03, 24 martie 2009 (decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: încălcarea art. 2, nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 6 și 13);
- *Mikail Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, nr. 4762/05, 17 decembrie 2009 [sinuciderea unei persoanei în timpul evacuării din locuința sa: neîncălcarea art. 2 (aspect material), încălcarea art. 2 (aspect procedural)];
- *De Donder și De Clippel împotriva Belgiei*, nr. 8595/06, 6 decembrie 2011 [sinuciderea unei persoane în celula unui penitenciar obișnuit: încălcarea art. 2 (aspect material), neîncălcarea art. 2 (aspect procedural); nu a fost necesară examinarea art. 3; încălcarea art. 5 § 1];
- *Eremiášová și Pechová împotriva Republicii Cehe*, nr. 23944/04, 16 februarie 2012 [decesul unei persoane în timp ce era reținută de poliție: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 13];

- *Reynolds împotriva Regatului Unit*, nr. 2694/08, 13 martie 2012 (sinuciderea unei persoane în contextul îngrijirilor psihiatrice: încălcarea art. 13 coroborat cu art. 2, nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 2);
- *Mosendz împotriva Ucrainei*, nr. 52013/08, 17 ianuarie 2013 [decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural) și art. 13, nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 3];
- *Keller împotriva Rusiei*, nr. 26824/04, 17 octombrie 2013 [decesul unei persoane în timp ce era reținută de poliție: încălcarea art. 2 (aspect material), neîncălcarea art. 2 (aspect procedural), încălcarea art. 3 (aspect procedural), neîncălcarea art. 3 (aspect material), nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 13];
- *Perevedențevi împotriva Rusiei*, nr. 39583/05, 24 aprilie 2014 [decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 13];
- *Hiller împotriva Austriei*, nr. 1967/14, 22 noiembrie 2016 (sinuciderea unei persoane după ce a părăsit fără permisiune incinta spitalului de psihiatrie unde era internată: neîncălcarea art. 2);
- *Malik Babaiev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 30500/11, 1 iunie 2017 [decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: neîncălcarea art. 2 (aspect material), încălcarea art. 2 (aspect procedural)];
- *Jeanty împotriva Belgiei*, nr. 82284/17, 31 martie 2020 [multiple tentative de sinucidere ale unei persoane aflate în detenție: neîncălcarea art. 2 (aspect material)];
- *S.F. împotriva Elveției*, nr. 23405/16, 30 iunie 2020 [sinuciderea unei persoane în timp ce era reținută de poliție: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural)];;
- *Kotenok împotriva Rusiei*, nr. 50636/11, 23 martie 2021 [sinuciderea unei persoane în timp ce era reținută de poliție: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural)];
- *Lapșin împotriva Azerbaidjanului*, nr. 13527/18, 20 mai 2021 [incident care a avut loc în închisoare și a pus în pericol viața reclamantului: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural)];
- *Habirov împotriva Rusiei*, nr. 69450/10, 12 octombrie 2021 [decesul unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: neîncălcarea art. 2 (aspect material), încălcarea art. 2 (aspect procedural)];
- *Boicenko împotriva Rusiei*, nr. 8663/08, 12 octombrie 2021 [sinuciderea unei persoane în timpul efectuării serviciului militar: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural)];
- *Edzgveradze împotriva Georgiei*, nr. 59333/16, 20 ianuarie 2022 [sinuciderea unei persoane în ziua următoare interogării sale de către poliție în calitate de martor: încălcarea art. 2 (aspect procedural)];
- *Filippovi împotriva Rusiei*, nr. 19355/09, 22 martie 2022 [sinuciderea unui recrut în timpul efectuării serviciului militar, în contextul unor practici de „inițiere" prin supunerea la acte umilitoare de către alți recruți: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), încălcarea art. 3 (aspect material și procedural)];
- *Nana Muradian împotriva Armeniei*, nr. 69517/11, 5 aprilie 2022 (sinuciderea unui recrut în timpul efectuării serviciului militar ca urmare a hărțuirii sale, a unor conflicte legate de bani în care acesta a fost implicat, și a faptului că a fost descurajat să raporteze abuzurile: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural)];
- *Vardanian și Halafian împotriva Armeniei*, nr. 2265/12, 8 noiembrie 2022 [supunerea unei persoane la rele tratamente și decesul acesteia în timp ce era reținută de poliție: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), încălcarea art. 3 (aspect material și procedural), nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 5 § 1 și 13];

- *Hovhannisian și Nazarian împotriva Armeniei*, nr. 2169/12 și 29887/14, 8 noiembrie 2022 [pretinsa sinucidere a unei persoane în timpul efectuării serviciului militar după ce a fost hărțuită și supusă la rele tratamente: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), nu s-a ridicat nicio problemă distinctă în temeiul art. 13];
- *Pintus împotriva Italiei*, nr. 35943/18, 1 februarie 2024 [sinuciderea în detenție: neîncălcarea art. 2 (aspect material), neîncălcarea art. 3 (aspect material)];
- *Varian împotriva Armeniei*, nr. 48998/14, 4 iunie 2024 [sinuciderea unei persoane în timpul efectuării serviciului militar obligatoriu: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), încălcarea art. 13)];
- *Haugen împotriva Norvegiei*, nr. 59476/21, 15 octombrie 2024 [sinuciderea unei persoane despre care se știa că suferă de tulburări psihice, în timp ce aceasta se afla în arest preventiv într-o secție a unui penitenciar obișnuit: încălcarea art. 2 (aspect material), încălcarea art. 13];
- *Petrosian împotriva Armeniei*, nr. 51448/15, 9 ianuarie 2025 [pretinsa sinucidere a unei persoane cu tulburări psihice, în timp ce se afla în detenție: încălcarea art. 2 (aspect material și procedural), încălcarea art. 13].